

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.35

ปรัชญาประเพณีมาฆปุรามีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน
ในจังหวัดปราจีนบุรี

The Influences of Maghapurami Sri Prachin Philosophy Towards
People In Prachinburi Province

อนุชิต กิ่งนรา¹, กฤตสุชิน พลเสน^{2*}

Anuchit Kingnara¹, Kitsuchin Ponsen^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author:

1. อนุชิต กิ่งนรา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย

Anuchit Kingnara

Graduate School, Mahamakut
Buddhist University, Thailand.

Email: anuchit.kin@mbu.ac.th

Corresponding Author*

2. ดร.กฤตสุชิน พลเสน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย

Dr.Kitsuchin Ponsen

Graduate School, Mahamakut
Buddhist University, Thailand.

Email: kitsuchin.pon@mbu.ac.th

คำสำคัญ: ปรัชญา; ประเพณีมาฆปุรามีศรีปราจีน;
อิทธิพลต่อวิถีชีวิต

Keywords: Philosophy; Maghapurami
Sri Prachin Tradition; Towards People

Article history:

Received: 15/08/2023

Revised: 03/09/2023

Accepted: 25/09/2023

Available online: 30/09/2023

How to Cite:

Kingnara, A., Ponsen, K. (2023). The
Influences of Maghapurami Sri Prachin
Philosophy Towards People
In Prachinburi Province.. Journal of
Dhamma for Life, 29(3), 184-193.

ABSTRACT

The research article aims; 1. To study the Makhapurami Sri Prachin Traditional philosophy. 2. To study the Makhapurami Sri Prachin traditional philosophy that influences the way of life of the people in Prachinburi Province. 3. To analyse the Makhapurami Sri Prachin traditional philosophy. 4. To present the Maghapurami Sriprachin philosophy that influences the way of life of the people in Prachinburi. This research employs a multifaceted approach, combining the study of pertinent Tripitaka texts, relevant documents, and in-depth interviews. These interviews encompass three distinct groups: the first group consists of local residents (5 individuals), the second group comprises experts in Buddhism and philosophy (5 individuals), and the third group involves tourists (5 individuals), totalling 15 participants. The research employs content analysis to present a descriptive account of the gathered information.

The research findings underscore the collaborative nature of organizing the festival, involving various sectors in Prachinburi Province, including the provincial administration, the Sangha, and local government entities. Furthermore, the research identifies that Makhapurami Sriprachin Traditional Philosophy profoundly influences the people of Prachinburi Province in three key dimensions: Spiritual Aspect: The philosophy instils Buddhist principles, promoting inner peace and tranquillity of the mind. Social Aspect: It impacts the overall societal fabric, fostering unity and cohesion in the community. Economic Aspect: The philosophy contributes to a harmonious and robust local economy.

In conclusion, this research presents the essence of Makhapurami Sri Prachin Philosophy in the following manner: M = Mind: Reflecting the cultivation of a beautiful and peaceful state of mind. S = Society: Signifying the creation of a harmonious and united society. E = Economy: Indicating the development of a strong and prosperous local economy.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีน 2. เพื่อศึกษาปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี 3. เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี 4. เพื่อนำเสนอรูปแบบปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก ตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นหลักและการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา โดยแบ่งดังนี้ กลุ่มที่ 1 ประชาชนในพื้นที่ จำนวน 5 รูป/คน กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา 5 รูป/คน กลุ่มที่ 3 นักท่องเที่ยว 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลจากการวิจัยพบว่า 1. ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีน สืบเนื่องจาก งานเทศกาลมาฆปุรมีศรีปราจีน การจัดงานเทศกาลนี้ ถือเป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วนในจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย จังหวัดปราจีนบุรี คณะสงฆ์จังหวัดปราจีนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปราจีนบุรีทุกแห่ง 2. ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี มีอิทธิพลใน 3 ด้าน คือ ด้านจิตใจ ความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาทางพระพุทธศาสนา ทำให้จิตใจสงบร่มเย็น ด้านสังคม เกี่ยวเนื่องกับศาสนาจะเป็นเรื่องภาพรวมของสังคม เกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวันก็จะเป็นเรื่องราวของบุคคล ทำให้เกิดความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน 3. วิเคราะห์ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี หลังจากวิเคราะห์แล้วจะเห็นว่า ประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีน ทำให้เกิด สภาวะจิตใจดีงาม สังคมสามัคคีสงบสุข เศรษฐกิจเข้มแข็ง อันเนื่องมาจากหลักธรรม 3 ประการ คือ ทาน ศีล ภาวนา 4. นำเสนอรูปแบบปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี ได้ดังนี้ M=Mind Beautiful หมายถึง จิตใจดีงาม S= Society Harmonious หมายถึง สังคมสามัคคี E= Economy Strong หมายถึง เศรษฐกิจเข้มแข็ง

บทนำ

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ เช่น พิธีกรรมทางศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์อย่างแยกแยะไม่ได้ ผู้นำในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ชุมชนให้ความนับถือเมื่อมีการจัดพิธีดังกล่าวขึ้น คนในชุมชนที่มาร่วมพิธีจะเกิดความรักความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างความเจริญรุ่งเรืองและสร้างความเป็นปึกแผ่นแก่ชุมชนอย่างดียิ่ง ปัจจุบันวัฒนธรรมและประเพณีแบบโบราณกำลังเลือนหายไป ซึ่งคนสมัยใหม่มักจะละเลย แม้จะมีการนำมาปฏิบัติอยู่บ้าง แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจขั้นตอนในเรื่องพิธีกรรมต่าง ๆ จึงทำให้มีการปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย หากหน่วยงานหรือส่วนราชการที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบไม่เผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้อง อาจทำให้วัฒนธรรมและประเพณีที่ดังามมีความ

เสื่อมถอยไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะเลือนหายไปตามกาลเวลา วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องรวบรวมให้เป็นหนึ่งเดียว เพราะพิธีกรรมเป็นเรื่องหลักที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจโดยถ่องแท้

พิธีกรรม คือ การกระทำที่คนเราสมมติขึ้น เป็นขั้นเป็นตอนมีระเบียบวิธีเพื่อให้เป็นสื่อหรือหนทางที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จในสิ่งที่คาดหวังไว้ ซึ่งทำให้เกิดความสบายใจและมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป เช่น พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา หรืออีกนัยหนึ่ง พิธีกรรม หมายถึง พฤติกรรมที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อความเชื่อทางศาสนาของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นศาสนาใด ๆ ก็ตามต่างก็มีการปฏิบัติต่อศาสนาของตน ตามความเชื่อและความศรัทธาของตนเองในแต่ละศาสนาจึงก่อให้เกิดเป็น“พิธีกรรม” ทางศาสนาด้วยความเชื่อและความศรัทธา

พิธีกรรมและประเพณีในสังคมนั้น ๆ ฝ่าฝืนมักถูกตำหนิจากสังคม ลักษณะประเพณีในสังคมระดับประเทศชาติมีทั้งประสมกลมกลืนเป็นอย่างเดียวกันและมีผิดแผกกันไปบ้างตามความนิยมเฉพาะท้องถิ่น ประเพณีล้วนได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เข้าสู่สังคม รับเอาแบบปฏิบัติที่หลากหลายเข้ามาผสมผสานในการดำเนินชีวิต ประเพณีจึงเรียกได้ว่าเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของสังคม โดยเฉพาะศาสนา ซึ่งมีอิทธิพลต่อประเพณีไทยมากที่สุด วัดวาอารามต่าง ๆ ในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยและชี้ให้เห็นว่าชาวไทยให้ความสำคัญในการบำรุงพุทธศาสนาด้วยศิลปกรรมทั้งงดงามเพื่อใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาตั้งแต่โบราณกาล ได้แก่

1. จารีตประเพณี หมายถึง สิ่งซึ่งสังคมใดสังคมหนึ่งยึดถือและปฏิบัติสืบกันมาอย่างต่อเนื่องและมั่นคง ผู้ใดฝ่าฝืนถือว่าเป็นผิดเป็นชั่ว จะต้องถูกตำหนิหรือได้รับการลงโทษจากคนในสังคมนั้น เช่น ลูกหลานต้องเลี้ยงดูพ่อแม่เมื่อท่านแก่เฒ่า ถ้าใครไม่เลี้ยงดูถือว่าเป็นคนเนรคุณหรือลูกอกตัญญู

2. ขนบประเพณี หมายถึง ระเบียบแบบแผนที่สังคมได้กำหนดไว้แล้วปฏิบัติต่อกันมาทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทางตรง ได้แก่ ประเพณีที่มีการกำหนดเป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติอย่างชัดเจนว่าบุคคลต้องปฏิบัติอย่างไร ทางอ้อม ได้แก่ ประเพณีที่รู้กันโดยทั่ว ๆ ไปโดยไม่ได้อธิบายไว้แน่นอน แต่ปฏิบัติไปตามคำบอกเล่า เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การตายการแต่งงาน ซึ่งเป็นประเพณีเกี่ยวกับชีวิตหรือประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล ตรุษ สารท การขึ้นบ้านใหม่

3. ธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีเกี่ยวกับเรื่องธรรมดาสามัญที่ทุกคนควรทำไม่มีระเบียบแบบแผนเหมือนขนบประเพณีหรือความผิดถูกเหมือนจารีตประเพณีเป็นแนวทางที่ทุกคนปฏิบัติกันทั่วไปจนเกิดความเคยชินและไม่รู้สึกเป็นภาระหน้าที่ เพราะเป็นสิ่งที่มีความคุ้นเคยและใช้กันอย่างแพร่หลาย ธรรมเนียมประเพณีเป็นเรื่องที่ทุกคนควรทำ ผู้ฝ่าฝืนหรือทำผิดก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญแต่อาจถูกตำหนิว่าเป็นคนไม่ได้รับการศึกษา ไม่มีมารยาท ไม่รู้จักกาลเทศะ(กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, พิธีกรรมและประเพณี, http://www.nabon.go.th/news/doc_download)

วิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรีมีความโดดเด่นและมีอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น งานประเพณีเทศกาลมาฆปุรณมีศรีปราจีนมีขึ้น เพื่อให้พุทธศาสนิกชนและประชาชนทั่วไป ได้ตระหนักเห็นความสำคัญและเกิดความภาคภูมิใจ ที่จังหวัดปราจีนบุรีเป็นเขตเมืองทวารวดี ได้ค้นพบปูชนียวัตถุที่สำคัญ ที่

เก่าแก่ที่สุดและใหญ่ที่สุดในประเทศไทย คือรอยพระพุทธรูปบาทคู อันแสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาได้เผยแพร่ และได้ประดิษฐาน ณ ดินแดนแห่งนี้และรูปต้นศรีมหาโพธิ์เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด เป็นต้นไม้ประจำจังหวัด ปราจีนบุรีในอดีตจนถึงปัจจุบัน พิธีกรรมและประเพณีจัดเป็นจารีตประเพณีคือแนวทางปฏิบัติสืบทอดกันมา นับว่าเป็นสมบัติที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง จำเป็นต้องมีผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติให้รู้ถึงขนบธรรมเนียม ประเพณีอย่างชัดเจน โดยเผยแพร่ความรู้แก่เยาวชนและองค์กรภาครัฐทุกส่วนให้สามารถนำไปปฏิบัติเองได้

ผู้วิจัยเห็นว่าหากจะบูรณาการปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนเสริมอัตลักษณ์ของชาวปราจีนบุรีโดยความร่วมมือร่วมใจของภาครัฐและเอกชน นักวิชาการด้านศาสนาช่วยกันทุกส่วนเพื่อสืบทอดประเพณีให้ยั่งยืน ตลอดจนนานเท่านาน ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัย เรื่อง ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีน
2. เพื่อศึกษาปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
3. เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
4. เพื่อนำเสนอรูปแบบปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

- การวิจัยเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์ (Qualitative Research Interview) ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้
- ขั้นตอนที่ 1 ค้นคว้าเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล
 - ขั้นตอนที่ 3 ค้นคว้าความหมายและความสำคัญปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
 - ขั้นตอนที่ 4 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
 - ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
 - ขั้นตอนที่ 6 นำเสนอรูปแบบปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิเคราะห์ ข้อมูลจากการทำวิจัยทุกขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ เพื่อค้นหาข้อปฏิบัติ ข้อปรัชญาที่ปรากฏใน ประเพณีมาฆปุรณิการาตรที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี ทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

ประเพณีมาฆปุรณิการาตร

ปราจีนบุรี หรือเมืองปราจีนบุรี ในสมัยก่อนอยุธยา เริ่มตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย แล้วพัฒนามาเป็นกลุ่มบ้านเมืองในสมัยประวัติศาสตร์ จนเข้าสู่สมัยสุโขทัย ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานทางเอกสาร แต่ได้พบเครื่องถ้วยจีนที่มีอายุตรงกับสมัยราชวงศ์ซ้อง จึงเชื่อว่าในสมัยสุโขทัย บริเวณพื้นที่ในเขตจังหวัดปราจีนบุรี ยังคงมีผู้คนบางส่วนอาศัยอยู่สืบเนื่องกันมาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์เริ่มแรกในเขตจังหวัดปราจีนบุรี เป็นสังคมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย ที่มีเทคโนโลยีค่อนข้างสูงในการดำรงชีวิต คือการรู้จักใช้เครื่องมือเหล็กและการรู้จักใช้วิธีกักเก็บน้ำ ต่อมาสภาพสังคมและเศรษฐกิจมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นจนเข้าสู่พุทธศตวรรษที่ 6-10 ได้รับวัฒนธรรมภายนอกและเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ พัฒนาเป็นชุมชนหรือเมืองที่รู้จักกันในชื่อว่า กลุ่มวัฒนธรรมทวารวดี มีอายุในช่วงพุทธศตวรรษที่ 12-19

แนวคิดเกี่ยวกับประเพณีมาฆปุรณิการาตร จังหวัดปราจีนบุรีได้เริ่มจัดงานเทศกาลมาฆปุรณิการาตรเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2530 ในช่วงนั้น นายจำเนียร ชวนะพงศ์ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรีและมีนายประมวล รุจนเสรี เป็นรองผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งได้เห็นความสำคัญของสถานที่แห่งนี้ จึงได้ดำริให้มีการจัดงานเทศกาลมาฆปุรณิการาตรขึ้น เพื่อเป็นพุทธบูชา ซึ่งทางจังหวัดปราจีนบุรีและประชาชนจังหวัดปราจีนบุรี เห็นพ้องต้องกันว่าจะส่งเสริมดำเนินการประเพณีวัฒนธรรมด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมการปฏิบัติธรรมเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยให้มีการจัดงานเทศกาลมาฆปุรณิการาตร ตรงกับวันมาฆบูชาของทุกปี ณ สถานที่แห่งนี้เป็นประจำทุก ๆ ปี โดยใช้ชื่อว่า “งานเทศกาลมาฆปุรณิการาตร” การจัดงานเทศกาลนี้ ถือเป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วนในจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย จังหวัดปราจีนบุรี คณะสงฆ์จังหวัดปราจีนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปราจีนบุรีทุกแห่ง ตลอดจนพี่น้องประชาชน

กิจกรรม พิธีกรรม ทางพระพุทธศาสนา การประดิษฐ์ดอกบัวพุทธบูชาและเป็นสัญลักษณ์ของงาน การปฏิบัติธรรมเป็นพุทธบูชาสมาธิปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรและอุบาสก อุบาสิกา 1,250 คน เท่ากับจำนวนพระอรหันต์สาวก 1,150 รูป ที่มาเฝ้าพระพุทธเจ้า ในสมัยพุทธกาล การเข้าค่ายพุทธศาสน์และวัฒนธรรมของเยาวชน นักเรียนนักศึกษาจำนวน 1,150 คน การเวียนเทียนและนมัสการรอบรอยพระพุทธบาทคูใหญ่ที่สุดและเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ปฏิบัติธรรม นุ่งขาว ห่มขาว รักษาศีล ร่วมกับพุทธศาสนิกชนจากทั่วประเทศ ในคำคืนของวันมาฆบูชา ในงานมาฆปุรณิการาตร งานบุญประจำจังหวัด สร้างบุญกุศล เทียวชมเมืองโบราณศรีมโหสถ ชมการแสดงทางวัฒนธรรม เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ อันเกี่ยวเนื่องกับความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาจากวันวานสู่ปัจจุบัน

ปรัชญาประเพณีมาฆปุรณีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต

3. วิเคราะห์ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

วิจัยเรื่องนี้จะกล่าวถึง ประเด็นต่างๆ และนำมาวิเคราะห์ดังนี้ ความหมายและความสำคัญปรัชญา ประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ด้านจิตใจ ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ด้านด้านสังคม ปรัชญาประเพณีมาฆปุรมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ด้านเศรษฐกิจ การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (ทาน) มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี การรักษา ภาย วาจา ให้สงบ (ศีล) มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี การทำจิตให้เป็นสมาธิ (ภาวนา) มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีมาฆปุรณีศรีปราจีน จังหวัดปราจีนบุรีได้เริ่มจัดงานเทศกาลมาฆปุรณีศรีปราจีนเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ.2530 ในช่วงนั้น นายจำเนียร ชวนะพงศ์ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรีและมีนายประมวล รุจนเสรี เป็นรองผู้ว่าราชการจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งได้เห็นความสำคัญของสถานที่แห่งนี้ จึงได้ดำริให้มีการจัดงานเทศกาลมาฆปุรณีศรีปราจีนขึ้น เพื่อเป็นพุทธบูชา ซึ่งทางจังหวัดปราจีนบุรีและประชาชนจังหวัดปราจีนบุรี เห็นพ้องต้องกันว่าจะส่งเสริมดำเนินการประเพณีวัฒนธรรมด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมการปฏิบัติธรรมเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยให้มีการจัดงานเทศกาลมาฆปุรณีศรีปราจีน ตรงกับวันมาฆบูชาของทุกปี ณ สถานที่แห่งนี้เป็นประจำทุก ๆ ปี โดยใช้ชื่อว่า “งานเทศกาลมาฆปุรณีศรีปราจีน” การจัดงานเทศกาลนี้ ถือเป็นความร่วมมือของทุกภาคส่วนในจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย จังหวัดปราจีนบุรี คณะสงฆ์จังหวัดปราจีนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปราจีนบุรีทุกแห่ง ตลอดจนพี่น้องประชาชน มีกิจกรรม พิธีกรรม ทางพระพุทธศาสนา การประดิษฐ์ดอกบัวพุทธบูชาและเป็นสัญลักษณ์ของงาน การปฏิบัติธรรมเป็นพุทธบูชาสมาธิปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรและ

อุบาสก อุบาสิกา การเข้าค่ายพุทธศาสน์และวัฒนธรรมของเยาวชนนักเรียนนักศึกษา การเวียนเทียนและนมัสการรอบรอยพระพุทธรูปสำคัญที่สุดและเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ปฏิบัติธรรม นุ่งขาว ห่มขาว รักษาศีลร่วมกับพุทธศาสนิกชนจากทั่วประเทศ ในคำคืนของวันมาฆบูชา ในงานมาฆปุรณิมาศปราจีน งานบุญประจำจังหวัดสร้างบุญกุศล เทียวชมเมืองโบราณศรีมโหสถ ชมการแสดงทางวัฒนธรรม เชื่อมโยงประวัติศาสตร์ อันเกี่ยวเนื่องกับความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาจากวันวานสู่ปัจจุบัน สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตโต) กล่าวว่า พิธีกรรมในพระพุทธศาสนาในหนังสือพิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญว่า ในพระพุทธศาสนานี้สิ่งที่เหนือกว่าพิธีกรรมยังมีอีกหลายอย่าง แต่เดี๋ยวนี้เรามองเห็นกันว่าชาวพุทธใส่ใจในเรื่องที่สำคัญ ๆ เหล่านั้นน้อยไปหน่อยแล้วก็มีแนวโน้มในด้านพิธีกรรมกันมากไป อย่างไรก็ตามจะต้องเข้าใจว่าเรื่องพิธีกรรมนั้นไม่ใช่ไม่สำคัญในบางโอกาสเราอาจจะพูดกันถึงเรื่องพิธีกรรมให้ชัดเจนไปว่าเราควรจะปฏิบัติต่อมันอย่างไร อย่างน้อยก็จะได้เอาสิ่งที่เป็นอยู่ปรากฏอยู่มาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อเป็นสื่อนำเข้าสู่สิ่งที่สำคัญยิ่งขึ้นไป ถ้าไปมองว่าย่ำมาวุ่นวายในเรื่องพิธีกรรมนี้เลยไม่มีประโยชน์ไม่ใช่ตัวแท้ตัวจริงของพระพุทธศาสนาแล้วละเลยไม่เอาใจใส่ก็อาจจะทำให้พลาด ในเมื่อมันเป็นของมีอยู่ปรากฏอยู่ก็ต้องทำให้ถูกต้องถ้าเราเข้าใจความหมายถูกและปฏิบัติให้ถูก ทำด้วยความรู้ความเข้าใจมันก็จะกลายเป็นสื่อนำเข้าสู่สิ่งที่ถูกต้องดีงามยิ่งขึ้นจนถึงสิ่งที่เป็นหลักการของพระพุทธศาสนาเลยทีเดียว เพราะฉะนั้นพิธีกรรมนี้ถ้าเข้าใจถูกต้องและปฏิบัติถูกต้องก็จะกลายนำเข้าสู่พระพุทธศาสนาได้ดี(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญ, 2554: 43) สอดคล้องกับ พระอธิการทองภาส กิตติปาโล (ผาปรังค์) กล่าวว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีแนวความเชื่อโน้มเอียงไปในทางหลักการทำบุญให้กับบรรพบุรุษที่ตายไปแล้วแต่ยังไม่เข้าใจผลกรรมหรือหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาว่าการให้ทาน การรักษาศีลและการเจริญภาวนานั้น เรียกว่าเป็นบุญกิริยาวัตถุซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมในทางพระพุทธศาสนาประเพณีบุญเดือนสิบของพุทธศาสนิกชน ตำบลไผทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาหลายปี ตามความเชื่อของการทำบุญอุทิศให้กับเปรตญาติที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งการทำในลักษณะนี้ แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูต่อบุพการี ความเมตตา กรุณาความเคารพที่ตนมีต่อท่านผู้จากไป แต่อีกส่วนหนึ่งยังมีความเชื่อว่าเป็นการทำตามประเพณีที่ทาตามสืบ ๆ กันมา ยังเข้าใจว่าทำไปเพื่ออุทิศให้เปรต ทำไปเพื่ออุทิศให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปเท่านั้นคุณค่าของหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในประเพณีบุญเดือนสิบได้ส่งผลต่อสังคมหลายด้าน คือ ด้านจิตใจ ในด้านของจิตใจนั้นเมื่อชาวบ้านทำบุญแล้วย่อมมีความสุขใจเกิดขึ้นเพราะการทำบุญนั้นจะต้องถึงพร้อม 3 ขณะ คือ ตั้งแต่คิด ขณะทำ และหลังจากทำ ซึ่งใจต้องผ่องใส อิ่มอกอิ่มใจ สดชื่นและรักษาความแนบแน่นของชาวอีสานเอาไว้ทำให้ประชาชนมีความร่วมมือและสร้างความสามัคคีทั้งในชุมชนและหมู่บ้านมีการรวมญาติมิตร เพื่อนพ้องทุกคนที่เกี่ยวข้องทุกคน ร่วมมือร่วมใจกันจนทำให้งานทุกอย่างที่ทำให้ประสบความสำเร็จและนำไปสู่ชุมชนที่มีความเข้มแข็งและสร้างความรู้สึกลึกถึงความเป็นญาติเป็นพี่เป็นน้องกับชาวบ้านร่วมชุมชน ส่งผลให้วิถีปฏิบัติต่อกันมีลักษณะของการช่วยเหลือเกื้อกูลและแบ่งปันซึ่งกันละกันก็เท่ากับว่าได้สร้างเสถียรภาพให้กับสังคมส่วนรวม ส่วนหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในประเพณีบุญเดือนสิบทำหน้าที่เป็นเครื่องมือควบคุมทางสังคมโดยการยกเรื่องอภัยภูมิมานำเสนอให้คนในสังคมได้รับรู้ สร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับสถาบันครอบครัวและสังคมให้มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน ช่วยแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงในสังคมได้(พระอธิการทองภาส กิตติปาโล (ผาปรังค์),

2560: บทคัดย่อ) สอดคล้องกับ ชันเตียน นามเกตุ กล่าวว่า ประเพณีบุญเดือนเก้าเป็นหนึ่งในฮีตสิบสอง คองสิบสี่ ซึ่งเป็นประเพณี ที่สำคัญของชาวอีสานที่มีประวัติความเป็นมาจากการตั้งสมัยพุทธกาลที่เล่าสืบต่อกันในนิทานธรรมบทโดยปรารภถึงญาติของพระเจ้าพิมพิสารที่ตายไปเกิดเป็นเปรตในนรกตลอดพุทธันดร จึงได้ทำบุญอุทิศให้ไปซึ่งเป็นการทำบุญให้แก่ญาติที่ตายไปทำให้ทุกข์ทรมานเบาบางไป ที่แฝงไว้ซึ่งความกตัญญูทเวทิจนเกิดเป็นประเพณีที่ยอมรับและปฏิบัติร่วมกันในชุมชน ทั้งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจมีความเป็นเอกลักษณ์สืบเนื่องต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อในการทำบุญเดือนเก้าสืบเนื่องมาจากความเชื่อของบุญ - บาป การเวียนว่ายตายเกิดที่มาจากนิทานธรรมบทที่ชาวอีสานยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องมาจนเป็นแนวจารีตประเพณีที่มีความเชื่อว่าเป็นผลที่สืบเนื่องมาจากผลแห่งกรรม ที่พบเห็นการยึดถือเป็นแนวปฏิบัติทั่วไปในภาคอีสานสาเหตุสำคัญที่เรียกบุญเดือนเก้านี้ เพราะกำหนดขึ้นในเดือนเก้าและเมื่อเดือนเก้าต้องทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติพี่น้องที่ตายไปเพื่อที่ญาติจะได้รับส่วนบุญเพื่อมีความสุขบรรเทาความทุกข์ที่ได้รับเป็นการทำบุญด้วยการให้ทานข้าวปลาอาหาร เมื่อได้ทำแล้วก่อให้เกิดความสุขด้านจิตใจที่ญาติพี่น้องได้รับบุญกุศลและเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ความเชื่อนี้ส่งผลต่อประเพณีบุญเดือนเก้าและพิธีกรรมสืบต่อมาในภาคอีสานซึ่งความเชื่อที่ปรากฏในบุญเดือนเก้า(ชันเตียน นามเกตุ, 2556)

ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี ประเพณีประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ด้านจิตใจ ความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลจากประเพณีทางพระพุทธศาสนา ด้านสังคม ประเพณีพิธีกรรมและความเชื่อ ถ้าหากเกี่ยวข้องกับศาสนาก็จะเป็นเรื่องภาพรวมของสังคม เกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวัน ด้านเศรษฐกิจ ประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนถือเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของจังหวัด สอดคล้องกับ พระปริชา คุดตจิตโต และสุวิน ทองปั้น กล่าวว่า ความเชื่อประเพณีบุญข้าวสาก เป็นประเพณีที่ชาวอีสานได้ทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปี ซึ่งเป็นประเพณีที่ชาวอีสานทำบุญไปหาผู้ตายหรือผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว เพราะเชื่อว่าผีบรรพบุรุษจะมีความสุข กำลังรอส่วนบุญจากงานนี้ เมื่อถึงงานบุญจึงพากันทำอย่างศรัทธา นำไปถวายพระสงฆ์ สามเณรและอุทิศส่วนบุญกุศลแก่ผู้ตายและเปรต กระทำด้วยศรัทธาบุญกุศลก็จะหนุนให้มีความสุขจนสู่พระนิพพาน ความสัมพันธ์ระหว่างประเพณีบุญข้าวสากับวิถีชีวิตของชาวจังหวัดขอนแก่นแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเพณีและวิถีชีวิตส่วนบุคคล อันได้แก่ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมครอบครัว เครือญาติ หมู่บ้านและความสัมพันธ์ระหว่างประเพณีพิธีกรรมกับวิถีชีวิตส่วนรวม ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม คติความเชื่อและพิธีกรรม บุคคลที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมมีความเชื่อว่าการได้ร่วมพิธีกรรมเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษและผีตาแสด ทำให้มีจิตใจเบิกบานได้กุศล(พระปริชา คุดตจิตโต และสุวิน ทองปั้น, 2560: 94)

ผลการวิจัยพบว่า วิเคราะห์ประเพณีประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี และนำมาวิเคราะห์ดังนี้ ความหมายและความสำคัญประเพณีประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี ประเพณีประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ด้านจิตใจ ประเพณีประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ด้านด้านสังคม ประเพณีประเพณีมาฆปุรณิมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ด้านเศรษฐกิจ การแบ่งปัน

เอื้อเพื่อเผื่อแผ่(ทาน) มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี การรักษากาย วาจา ให้สงบ(ศีล) มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี การทำจิตให้เป็นสมาธิ (ภาวนา) มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี สอดคล้องกับ พระสมพงษ์ อธิจิตโต (ทาอุปรังค์) 1.การทานขันข้าวและประเพณีของการทานขันข้าว หมายถึง การเตรียมสำหรับอาหารอันมีอาหาร ผลไม้ น้ำดื่ม ดอกไม้ รูปเทียน สวดดอกไม้ น้ำสำหรับกรวด จัดเตรียมในภาคใต้สุดสยามแล้วนำไปถวายพระสงฆ์เพื่ออุทิศทาน ประเพณีของการทานขันข้าว มีการทานอุทิศไปหาผู้ล่วงลับมี บรรพบุรุษ ปู่ย่า ตา ยาย พ่อแม่และญาติพี่น้อง ทานครบรอบวันเกิด เพื่อความเป็นสิริมงคลกับชีวิต ทานให้กับเทวดา ที่รักษากันเมือง วัดวาอาราม รักษาเขตบ้านแดนเมือง ทานให้กับตนเอง เป็นการสั่งสมบุญบารมีให้กับตนเอง 2. ความเชื่อเกี่ยวกับทานขันข้าว ประเพณีทานข้าวใหม่เดือนยี่เป็ง หลังจากสิ้นฤดูทำนาเก็บเกี่ยวข้าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะนำไปบริโภค มีความเชื่อว่าจะต้องไปทานให้กับพระสงฆ์ก่อนเพื่ออุทิศไปหาบรรพบุรุษ รวมถึง เทวดา แม่พระธรณี พระภูมิเจ้าที่ เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณ สอดคล้องกับ พระพิศาลศึกษากร สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านที่ 1 กล่าวว่า ประชาชน ชำราชกร พ่อค้าประชาชน มีความตื่นตัวในพระพุทธศาสนา ได้รำลึกถึงวันสำคัญ(พระสมพงษ์ อธิจิตโต, 2563: บทคัดย่อ) และยังสอดคล้องกับ ฉัตรชัย วิชัยผิน และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง พิธีกรรมแซนโถงดาที่บ้านบัวถนด่าบลสูงเนิน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ด้านคติความเชื่อชาวไทยเขมรที่บ้านบัวถนมีความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษว่ามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวไทยเขมรมากไม่ว่าจะเป็นการจัดงานต่าง ๆ หรือมีการเดินทางไกลมักจะมีการบอกกล่าวต่อผีบรรพบุรุษให้คุ้มครองเดินทางด้วยความปลอดภัยนอกจากนี้ยังใช้คติความเชื่อเป็นเครื่องมือในการให้การศึกษาและการขัดเกลากายทางสังคม ให้ยึดมั่นในสิ่งที่ดีงามด้วยค่านิยมทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว กตัญญูรู้คุณ เผื่อแผ่เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่และก่อให้เกิดการประสานสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นของญาติพี่น้อง ทั้งที่เป็นพี่น้องร่วมสายโลหิตและโดยการแต่งงานส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของสังคมทำให้เห็นบทบาทและหน้าที่ของพิธีกรรมที่เกิดจากความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษว่าเป็นพิธีกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อจุดหมายที่สนองความต้องการความจำเป็นเบื้องต้นของคนในสังคม(ฉัตรชัย วิชัยผิน และคณะ, 2547)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย ยังมีลักษณะบางประการที่น่าสนใจในการทำวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเพื่อทำการวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ทางภาครัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เทศกาลประเพณีมาฆปุรณิสีปราจีนให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป
- 2) ส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านพระพุทธศาสนา ให้มากขึ้นทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การวิจัยปรัชญาประเพณีมาฆปุรณมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรีนี้ หากมีผู้ประสงค์จะทำวิจัยในครั้งต่อไปมีประเด็นที่น่าจะศึกษาวิจัยตามประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ประเพณีบุญบั้งไฟ ในเขตจังหวัดปราจีนบุรี ที่เชื่อมโยงกับพุทธปรัชญาเถรวาท
- 2) ศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมเก่าแก่ในแต่ละอำเภอ ของจังหวัดปราจีนบุรี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบปรัชญาประเพณีมาฆปุรณมีศรีปราจีน
2. ทำให้ทราบปรัชญาประเพณีมาฆปุรณมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
3. ทำให้ทราบถึงการวิเคราะห์ปรัชญาประเพณีมาฆปุรณมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
4. ทำให้ได้นำเสนอรูปแบบปรัชญาประเพณีมาฆปุรณมีศรีปราจีนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2564). พิธีกรรมและประเพณี, แหล่งที่มา http://www.nabon.go.th/news/doc_download สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2564.
- ฉัตรชัย วิชัยผิน และคณะ. (2547). พิธีกรรมแซนโฎนตา บ้านบัวถน ตำบลสูงเนิน อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2554). พิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พระอธิการทองภาส กิตติปาโล (ผาปรังค์). (2560). วิเคราะห์คุณค่าของหลักพุทธธรรมในประเพณีบุญเดือนสิบของพุทธศาสนิกชน ตำบลไพทรินทร์ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2560.
- พระสมพงษ์ อธิจิตโต (ทาอุปรังค์). (2563). ศึกษาเชิงวิเคราะห์ประเพณีการทอนขันข้าวของประชาชนล้านนาไทย ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, บทความย่อ.